

Bio Actief 68

Jouw ontmoeting met een
dynamische sector

“We wilden altijd
al een divers
bedrijf zijn.”

DE DAALKOUTER

 BioForum
NEDERLANDSE
BIJENHOUDER
EN -VOEDING

DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT
VERSCHIJNT IN MAART - JUNI - SEPTEMBER - DECEMBER

Meer dan controle: hoe biocertificering de biosector versterkt

Vraag je aan biologische producenten, verwerkers en verkooppunten wat ze associëren met hun biocontroleorgaan, dan hoor je vaak: wetgeving, controle, certificaat en administratie. Soms klinkt ook de naam van een pragmatische controleur die helpt om hun bedrijf in lijn te brengen met het bio-lastenboek. En dan valt het ongelukkig gekozen woord 'last' op. Want hoewel controle soms als een last kan aanvoelen, doet een controleorgaan veel meer dan enkel regels naleven.

Biocontrole is geen last, maar een partner in vertrouwen en vooruitgang

HISTORISCHE TERUGBLIK

Om dat te begrijpen, keren we terug naar 24 juni 1991, de dag waarop de eerste Europese biowetgeving in voege ging. Door de eenmaking van de markt was er nood aan een gelijk speelveld voor biologische landbouw en verwerking. Daarvoor was bio vooral lokaal georganiseerd door pioniers in particuliere verenigingen zoals Demeter, Soil Association en Naturland. In België zagen Nature & Progrès en VELT het levenslicht, van waaruit het Biogarantielabel werd ontwikkeld. In die schoot ontstond ook BLIK (Biologische Landbouw Instituut voor Controle), nu TÜV NORD Integra, als eerste Vlaamse controleorgaan.

Controle was vóór de wetgeving nog vrijwillig en intern georganiseerd. Maar een groeiende markt en uiteenlopende definities van 'biologisch' leidden tot verwarring bij consumenten en belemmerden de handel. Daarom pleitte IFOAM (International Federation of Organic Agriculture Movements) al vroeg voor geharmoniseerde standaarden.

In België erkende de overheid in 1983 officieel de term 'biologisch' en semi-officieel de eerste controleorganisaties. Door de beperkte kennis over bio moesten overheden hun mosterd halen bij de privésector. Onze standaarden en praktijken dienden als blauwdruk voor de

Nelis D'Hollander

eerste regelgeving. Zo ontstonden overlegstructuren en mogen we ons, met bescheiden trots, mede-architecten van de huidige regels noemen.

ONZE ESSENTIËLE ROL VANDAAG

Mettertijd bracht de groeiende biomarkt meer stemmen aan tafel: democratischer, maar niet altijd efficiënter. Onze controleurs krijgen vaak als eersten innovaties te zien, waardoor onze inbreng bij overheden essentieel blijft. Zowel bij de uitvoering van beleid als de strategische ontwikkeling klinkt onze stem. Daarnaast zijn we actief binnen BioForum, Biowallonie en internationaal bij EOCC, de Europese koepel van biocertificeerders.

Ons doel blijft onveranderd: de regels rond bio en voedselveiligheid correct toepassen, met een minimale last voor bedrijven. Zo dragen we al meer dan 35 jaar bij aan het consumentenvertrouwen. Meer info over ons aanbod via onderstaande QR-code of tuv-nord.com/be

Bert De Caluwe

• TÜV NORD INTEGRA

FOTOGRAFIE
Sophie Nuytten

VOORWOORD

Groene kloof

Beste lezer,

Ik las onlangs in de gratis zondagskrant bij de bakker over een duurzaamheidsonderzoek naar de Vlaming. Daaruit bleek dat Vlamingen veel belang hechten aan lokale voeding in hun wekelijkse aankopen en dat ze verwachten dat winkels het makkelijker maken om duurzaam te consumeren.

Vandaag bestaat er volgens wetenschappers zoiets als de groene kloof: veel mensen zeggen wel dat ze duurzamer willen winkelen, maar dat vertaalt zich niet in hun koopgedrag. Dat ligt niet enkel aan het prijsverschil, maar ook aan het aanbod en de duidelijkheid over de oorsprong van een product. Dat is makkelijk aan te pakken: geef duurzamere producten meer zichtbaarheid op de winkelvloer of bied standaard alleen producten aan die duurzaam zijn.

Ook de biosector kent die groene kloof. Hoewel de meeste mensen positief staan ten opzichte van bioproducten, kopen ze die niet altijd aan. Toch zie ik een kentering, mede dankzij CSA-boerderijen en de rechtstreekse verkoop op biobedrijven. Daardoor lopen het bewustzijn over bio en het aankoopgedrag steeds meer gelijk. Door de mensen van onderuit te verleiden met bio, wint verse, lokaal geproduceerde biovoeding aan aantrekkingskracht.

Maar als de consument de motor is voor duurzamere voeding, dan moet die ook de kans krijgen om overal een divers, kwaliteitsvol en redelijk geprijsd aanbod van lokale biovoeding te vinden. Die kleinere kloof tussen burger en boer zou meer boeren het vertrouwen geven om om te schakelen. En ook bij de overheid zou dat het een en ander kunnen veranderen. Vandaag is er immers nog een grote kloof tussen wat het beleid vertelt over duurzaamheid en hoe zich dat uit in de praktijk. Kortom: nog werk aan de winkel.

ALEXANDER CLAEYS

Voorzitter BioForum

alexander.claeys@bioforum.be

Bio Actief

Jouw ontmoeting met een dynamische sector

JUNI 2025, EDITIE 68

Bio Actief is een uitgave van BioForum vzw.

Bio Actief vind je vier keer per jaar in je brievenbus.

BIOFORUM VZW

Regine Beerplein 1 bus E305

2018 Antwerpen

T 03 286 92 78

E info@bioforum.be

www.bioforum.be

V.U.

Alexander Claeys, Regine Beerplein 1 bus E305, 2018 Antwerpen

HOOFDREDACTIE

Tom Wouters

EINDREDACTIE

Annemie Lambert

REDACTIERAAD EN INHOUDELIJKE EXPERTISE

An Jamart (Landbouw), Liën Romeyns (projectmedewerker landbouw), Marijke Van Ranst (Verkooppunten & foodservices), Sara Van Dyck (Beleid), Paul Verbeke (Ketenmanager), Laura Van Lokven (Communicatie), Laura van Selm (Directeur), Annick Cnudde (Coördinator wetgeving), Sophie Weyn (Communicatie & Administratie), Mieke Van Looveren (Ketenmanager), Maarten Jacobs (projectmedewerker), Lisa Benoot (Voedingsbedrijven)

FOTOGRAFIE

Astrid Agemans, Kobe Van Looveren

COVERFOTO

Astrid Agemans

VORMGEVING

We make.

MET DANK AAN

Hannes Van den Bossche, Elisabeth Pitteljon, Bart Coone, Bart De Beck, Kathelijne De Clercq

DRUK

ELMA Media

VERZENDING

De Brug vzw

ADVERTEREN

ELMA Media, Steven Heilemans, s.heilemans@elma.be, www.elma.be

Deze publicatie kwam tot stand met de steun van het Departement Landbouw en Visserij.

Onze certificeringen, de garantie van een engagement

Certisys®, leider en pionier in biocertificatie in België

- > Promotie van uw beste praktijken
- > Biologische expertise
- > Gepersonaliseerde ondersteuning
- > Sterke Belgische verankering

info@certisys.eu - 09/245.82.36 - www.certisys.eu

WORD LID

Word lid van Bioforum

en draag bij tot de stem van een sector!

Meer dan 400 bedrijven hebben ervoor
gekozen om lid te worden van BioForum. Ze
hebben daar maar liefst vijf redenen voor.

Jij beslist mee

Wij hechten veel belang aan stemmen uit de sector. Als lid speel je mee een rol in de vorming van standpunten. Enkel als lid kan je ook zetelen in de Raad van Bestuur of Algemene Vergadering en bepaal je mee waar wij op moeten inzetten.

Persoonlijk advies

De biologische bedrijfsvoering vergt heel wat van een ondernemer: nieuwe technieken, nieuwe leveranciers, nieuwe afnemers en een wetgeving die voortdurend evolueert. De medewerkers van BioForum staan jou graag bij met advies op maat.

Voordelen voor jouw bedrijf

Als lid van BioForum geniet je van kortingen op promomateriaal voor jouw bedrijf, op studiedagen en advertenties. We zetten vooral leden in de kijker in de media.

Versterk je netwerk

Een sterk netwerk is een kapitaal waard, zeker in de kleinere biosector. Speciaal voor leden organiseert BioForum nuttige netwerkmomenten. De personeelsleden van BioForum staan je individueel bij om je netwerk uit te breiden. Ons netwerk is ook het jouwe.

In actie voor jouw belangen

BioForum is de gesprekspartner voor overheid en middenveld als het over bio gaat. We zetten in meerdere belangrijke raden en adviseren het beleid, Vlaams, Belgisch en Europees. Hoe meer leden, hoe sterker onze boodschap.

WIL JIJ OOK LID WORDEN?

Surf snel naar www.bioforum.be/wordlid en meld je daar aan! Je vindt daar ook de tarieven voor lidmaatschap.

08

Levende sector

BIO ACTIEF 68

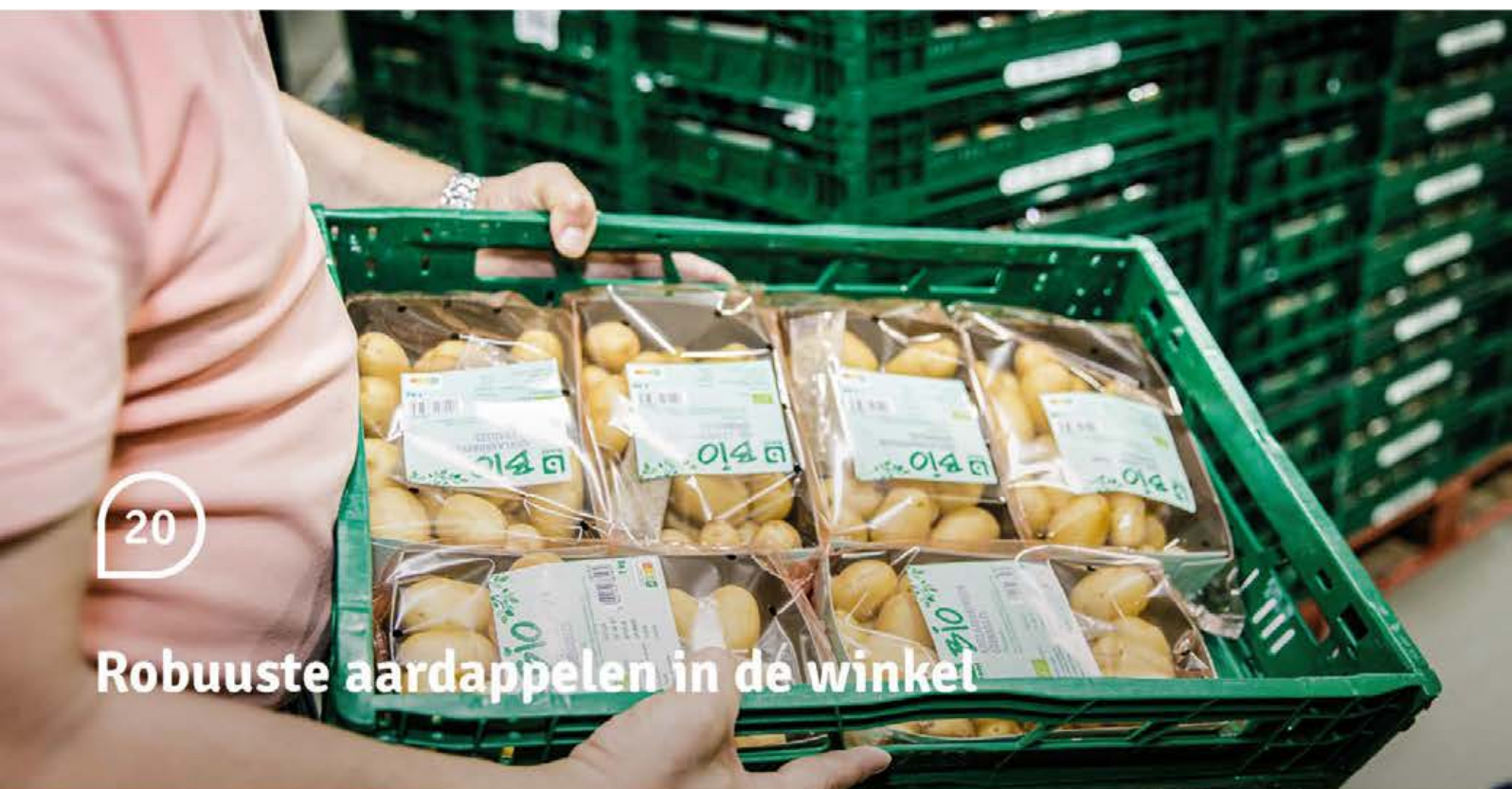
Inhoudstafel

- 15 Taken van een controleorganisatie
- 16 Kan bio de wereld voeden?
- 18 Zoektocht naar meer varkenswelzijn
- 23 Wat is klimaatneutrale landbouw?
- 24 IFOAM: onze partner op Europees niveau

12

Koper in de ban?

20

Robuuste aardappelen in de winkel

Bio Flash

BioVLAM

Al voor de vijfde keer wordt de BioVlam uitgereikt: een ereprijs voor een inspirerende bio-ondernemer die een opmerkelijke bijdrage levert aan de sector.

De uiteindelijke winnaar kennen we in september, maar tijdens de Bioweek begin juni werd bekend gemaakt welke vijf bedrijven nog kans maken om de BioVLAM 2025 binnen te rijden. Het gaat om Brothway, VOF Den Boogerd, Great Moments, Het Land van Melk en Honing en Het Polderveld.

Meer over deze genomineerden lees je op www.allesoverbio.be.

Kom je ook naar ons netwerkevent Bio2Bio?

Op 28 augustus komen we weer met de hele sector samen op ons jaarlijkse netwerkevent Bio2Bio. Gastbedrijf is Boerderij Smissenbroek in Oosterzele. Of je nu boer, verwerker of winkelier bent: het is het moment om bij te praten met je collega's uit de biosector. We voorzien ook een inhoudelijk programma dat zal gaan over het thema water.

Meer info via www.bioforum.be/bio2bio_2025 of via de QR-code hiernaast. Zo schrijf je je ook in!

FOTOGRAFIE
Sophie Nuytten

Kopergebruik in biologische en gangbare wijngaarden

Een nieuwe Zwitserse studie onderzocht het pesticidengebruik in Zwitserse wijngaarden, zowel bio als gangbaar. Daarnaast keken ze ook naar sporen van koper. In gangbare wijngaarden blijken evenveel sporen van kopergebruik te vinden dan in bio. Op pagina 12 vind je een heel artikel over de koperproblematiek.

Lees meer op www.bioforum.be/nieuws/kopergebruik-biologische-wijnbouw-niet-hoger-dan-gangbare-wijngaarden.

12,3%

In Wallonië is intussen 12,3 procent van de landbouwgrond biologisch gecertificeerd. De regio scoort zo boven het Europees gemiddelde van 10,9 procent. In 2024 bleek het areaal wel gedaald, vooral door een kleiner wordende veestapel. Het bio-areaal voor groenten en fruit steeg wel.

“De biologische sector heeft, ook zonder de ambitie om de wereld te willen voeden, op zijn eentje al genoeg troeven om de steun van Vlaanderen te verdienen.”

JO BROUNS, VLAAMS MINISTER VAN LANDBOUW
19 MAART 2025, ANTWOORD OP PARLEMENTAIRE
VRAAG VAN LYDIA PEETERS, OPEN VLD

Lid in beeld

De Zuivelarij

Waarom kiezen bedrijven voor lidmaatschap van BioForum? In deze rubriek vertellen ze het zelf. We spraken met David De Coster, biologisch zuivelverwerker bij De Zuivelarij.

Lid sinds?

2019

Waarom ben je lid van BioForum?

Toen ik in 2014 startte werkte ik nog volledig gangbaar. Mijn oorspronkelijke idee was om per product te werken met één boer. Dat zorgde voor mooie, lokale verhalen. En de boer was trots, omdat hij wist waar zijn melk naartoe ging. Bio kwam op mijn pad toen ik een bioboer wilde koppelen met een eindproduct. Ik wist niets over bio. BioForum heeft me toen advies gegeven over certificatie en maakte me wegwijs in de biosector: wie zijn de groothandels, verdelers, welke verkooppunten bestaan er, ... Netwerken vind ik enorm belangrijk. Als sector moeten we als één stem naar buiten komen. Daarom probeer ik op zoveel mogelijk bijeenkomsten van BioForum aanwezig te zijn. Het is ook de reden waarom ik dit jaar in het bestuur van BioForum ben gestapt.

Waarvoor had je al eens contact met BioForum?

Bij onze omschakeling hebben we veel contact gehad over wetgeving, ... er werd ook een podcast opgenomen waarin ik mijn verhaal doe over mijn eerste stappen in bio (te beluisteren op www.bioforum.be/podcast, red.) Intussen hebben we onze eigen kwaliteitsverantwoordelijke en weten we zelf hoe we in orde moeten zijn met de wetgeving.

Waar kan onze organisatie nog meer op inzetten?

BioForum heeft contacten in de hele keten en kan dus zien waar de opportuniteiten zitten. Waar kan er samengewerkt worden, wat zijn de markttendensen, marktkansen en valkuilen? Het is een enorme meerwaarde om in connectie te blijven met de hele sector en om ons samen te laten horen.

Ben je zelf (tevreden) lid en vertel je de rest van de biosector graag wat BioForum voor jou heeft betekend? Laat het weten aan communicatiemedewerker Tom Wouters tom.wouters@bioforum.be.

Levende sector

De biosector bestaat uit ondernemers met een hart voor mensen. Elk nummer brengen we drie biobedrijven in beeld die de diversiteit tonen van onze sector. Deze keer gaan we langs bij kleinfruitbedrijf De Daalkouter, biologische geitenboerderij de Volle Maan en hoevewinkel De Wassende Maan.

De Volle Maan

WIE?

Bart De Beck en Kathelijne De Clercq

WAT?

Biologische geitenkaas

WAAR?

Sint-Lievens-Houtem

BIO SINDS?

2002

Wat in 1994 begon in een oude stal met 18 geiten, is vandaag een bloeiende biologische geitenboerderij met eigen kaas-makerij, hoevewinkel én B&B. De omslag naar bio kwam niet toevallig, zo vertelt Bart De Beck: "We hadden altijd al de intentie om goed te zorgen voor de aarde, maar pas als je kinderen krijgt, besef je hoe kwetsbaar het leven is." De geboorte van hun oudste kind in 1996 en de dioxinecrisis in 1999 waren dan ook de katalysatoren om voor bio te gaan. "Op dat moment voelden we onze verantwoordelijkheid: het werd tijd om 100% voor bio te kiezen."

Drie kernwaarden lopen als een rode draad door het verhaal van De Volle Maan: biologisch, zorg dragen voor de omgeving en rauwe melk. "Zodra melk gepasteuriseerd wordt, gaat er iets verloren. De smaak wordt vlakker, de gezondheidswaarde daalt. Wij willen blijven bijleren en streven voortdurend naar betere kwaliteit." Daarom kiest het koppel er bewust voor om hun kaas te maken met uierwarme rauwe melk. "We maken de producten eigenlijk zoals we ze zelf op ons bord willen krijgen."

Die filosofie loont. Intussen liggen hun producten in heel België; 85% gaat via de groothandel en de rest wordt in hun eigen

hoevewinkel verkocht. Dat is niet dankzij een uitgekiende marketingstrategie, maar door de kwaliteit van hun kazen. "We verwerken al onze melk zelf en werken zeven op zeven. Tijd om ons verhaal uitgebreid te vertellen hebben we nauwelijks. Maar we merken dat de consument dat verhaal proeft. Wie goed zorgt voor de planeet, krijgt een goed product. Uiteindelijk is alles met elkaar verbonden."

350 bomen geplant, waarvan 150 knotwilgen en 1,5 kilometer gemengde hagen. Dat zorgt voor schaduw voor onze dieren én draagt bij aan de biodiversiteit." Ook voor vogels en insecten is er plaats. Bart en Kathelijne installeerden nestkasten voor kerkuilen en torenvalken, en hingen nesten op voor boerenzwaluwen. "Inmiddels zitten er hier zo'n 200-tal. Ze houden de vliegen weg en dat is

"Wie goed zorgt voor de planeet, krijgt een goed product."

Kathelijne en Bart geloven dat de macht in handen van de consument ligt. Het is dus een kwestie dat ze die meekrijgen. Op dat vlak is Bart hoopvol: "Ik zie dat consumenten steeds meer verwachten van hun voeding. Ik geloof ook dat je het meeste van de voeding in de supermarkt niet nodig hebt: super bewerkt voedsel met talloze toevoegingen. Als je kijkt naar het effect van bewerkte voeding op onze gezondheid, dan is bio helemaal niet duur."

Die zorg voor de planeet nemen Kathelijne en Bart letterlijk. Per verkocht kaasje investeren ze één cent in natuurontwikkeling op en rond hun bedrijf. "Intussen hebben we al

mooi meegenomen voor ons bedrijf." Zelfs de bijen krijgen hun aandacht. "We zoeken uit welke planten echt waardevol zijn voor bijen. We proberen zoveel mogelijk bloeiende planten te zetten die nuttig zijn voor hen."

Wat begon met een klein kind op de arm, groeide zo uit tot een levensmissie. Eén die smaakt naar meer.

MEER WETEN?

www.devollemaan.be

De Daalkouter

WIE?

Hannes, Betse en Helmi

WAT?

Biologisch kleinfruit en fruitijsjes

WAAR?

Herzele

BIO SINDS?

2019

Na een opleiding bij Landwijzer startte sociaal werker Hannes samen met zijn vriendin Betse zelfplukboerderij De Daalkouter. Sinds dit seizoen is ook goede vriendin Helmi vast in dienst. Hannes: "Oorspronkelijk wou ik landbouw verbinden met een sociaal luik, maar ik leerde vrij snel dat een kapstok eerst stevig genoeg moet zijn voor je er extra dingen aan kan hangen. Dat sociale aspect is dus voor later. We hebben tot nog toe vooral zitten zoeken naar manieren om ons bedrijf financieel stabiel te krijgen."

Die zoektocht loopt nog steeds, al is er vandaag al meer rust. Hannes: "We voeren dit seizoen wat veranderingen door. Vroeger kon-

den mensen vier keer per week aardbeien of frambozen komen plukken, maar dat bracht maar net voldoende op, zeker in verhouding met de tijd die we er in staken. Daarom is onze zelfpluk nu alleen nog maar op zaterdag open, een beetje met pijn in het hart. Klanten kunnen wel nog terecht bij onze automaat. Zo creëren we meer tijd om bezig te zijn met de verwerking van ons fruit."

Met zijn fruitijsjes wil De Daalkouter zich onderscheiden van anderen. "Ik heb het idee opgepikt in Zuid-Amerika, waar je zulke ijsjes op elke straathoek kan kopen. We waren de voorbije seizoenen al aan het experimenteren, maar sinds dit jaar pakken we het professioneler aan. We hebben ons ook extra laten certificeren. Een hoge kost, maar als je biologisch wil werken hoort dat er bij."

De fruitijsjes bestaan voor 75 procent uit fruit, een beetje borietsuiker, water en citroen. De

keuze om deze ijsjes te maken geeft ook rust: "Aardbeien en frambozen kan je vers niet eeuwig bewaren, en vroeger was er veel stress om overschotten te vermijden. Dat valt weg. Op termijn willen we ook andere kleinfruit-telers hier mee kunnen helpen."

De ijsjes zijn vandaag te vinden bij verschillende verkooppunten en horecazaken in regio Gent en Brussel. Het biolabel helpt om ingang te vinden bij biowinkels, maar ook gangbare kanalen tonen interesse. "Onder meer een rusthuis in Gent wil onze ijsjes aanbieden. Geïnteresseerde afnemers mogen ons altijd iets laten weten."

Hannes vindt het bijzonder hoe de Daalkouter blijft evolueren. "We wilden altijd een divers bedrijf zijn, maar elk seizoen was het zoeken. Ik had nooit verwacht dat ik zoveel bezig zou zijn met het financiële aspect. We dachten: mensen komen fruit plukken, en klaar. Hopelijk zorgen die ijsjes ook op dat vlak voor de nodige rust. Als boer is het soms lastig om je verse producten goed verkocht te krijgen, maar zodra je ze verwerkt en er waarde aan toevoegt, gaan mensen minder op de prijs letten en meer op de beleving en kwaliteit. Wij zetten een eerlijke prijs op onze producten, zodat we ook alle inspanningen op het vlak van biodiversiteit vergoed zien. Dat zien en voelen de klanten als ze bij ons op het veld komen plukken."

Een kleinschalige, diverse bioboerderij die alles verkoopt via de korte keten kent zijn uitdagingen volgens Hannes, maar hij zou het voor geen geld willen missen: "De verbondenheid met de klanten, de variatie in teelten en de lokale impact maken het elke dag de moeite waard. En er is veel collegialiteit. Dat merk ik ook tijdens de Biobedrijfsnetwerken die BioForum organiseert. Daarom kies ik ook duidelijk voor bio: ik wil het signaal geven dat we allemaal aan hetzelfde zeel trekken."

MEER WETEN?

www.dedaalkouter.be

"We wilden altijd een divers bedrijf zijn."

De Wassende Maan

WIE?

Elisabeth Pitteljon en Bart Coone

WAT?

Biowinkel en boerderij

WAAR?

Astene

BIO SINDS?

1979 (boerderij), 1992 (winkel)

Bioboerderij De Wassende Maan is een van de pioniersbedrijven in de Vlaamse biosector, met al tientallen jaren een eigen winkel. Die heeft in al die jaren een hele evolutie doorgemaakt. Winkelverantwoordelijke

Elisabeth Pitteljon vertelt: "Vandaag zijn we eerder een moderne buurtwinkel - of biosuperette zoals wij het noemen - in plaats van een hoevewinkel. In 2019 nog werd de winkel volledig verbouwd en gemoderniseerd. Dat was de tweede grondige vernieuwing sinds de start. Vandaag hebben we een ruime winkel, met een breed assortiment en vooral ook gedreven winkelmedewerkers met heel wat kennis." De winkel draait vandaag op een team van 9 mensen en enkele flexi-jobbers.

Elisabeth werd winkelverantwoordelijke in mei vorig jaar en is verder gegaan op de ingeslagen weg. "Ik heb vooral ingezet op efficiëntie, orde en netheid en een aangename sfeer in de winkel. Daarnaast heb ik ons assortiment nog wat bijgestuurd. We mikken op een breed aanbod met een focus op verse, kwaliteitsvolle producten."

Bart Coone heeft de dagelijkse leiding over De Wassende Maan, en ziet hoe de evolutie van hun winkel bijdraagt tot de missie van De Wassende Maan: actief bijdragen tot een gezond voedselsysteem in de regio. Bart: "Onze winkel speelt daarin een cruciale rol. Die brengt mensen op het bedrijf en zorgt dus zo voor verbinding tussen klant en boer. Op die gastvrijheid willen we nog meer inzetten: De Wassende Maan mag een ontmoetingsplek zijn."

Elisabeth ziet daarin ook een interessante rol weggelegd voor de webwinkel: "Die wou in eerste instantie een aanbod bieden aan mensen die via afhaalpunten onze groente- en fruitpakketten afnemen, maar ondertussen willen we ons volledige assortiment zo makkelijk beschikbaar maken. Door dat bereik kunnen we ook producten aanbieden die via de winkel alleen niet vol-

"Onze winkel zorgt voor de verbinding tussen klant en boer."

doende zouden roteren. Ons aanbod wordt zo gevarieerder, wat op zijn beurt onze winkel en boerderij sterker maakt. Op onze velden telen we ongeveer 40 gewassen die volledig worden afgezet via de winkel, webwinkel, pakketten en enkele lokale partners. Omgekeerd komt een aanzienlijk deel van ons aanbod van lokale partners. Het gaat daarbij zowel om groenten en fruit als om verwerkte producten."

De Wassende Maan wil volgens Bart een breed publiek aanspreken: "Er bestaat een spanningsveld, omdat bio wordt geassocieerd met idealisme, maar wij willen iedereen aanspreken met ons toegankelijk aanbod. Transparantie en authenticiteit zijn daarin het vertrekpunt. Dat vraagt ook van ons een verdere professionalisering. Goed kijken naar de cijfers, minder beslissingen nemen op basis van ons eigen buikgevoel."

Een van die beslissingen was bijvoorbeeld om de openingsuren uit te breiden. Spannend volgens Elisabeth, maar het draaide erg positief uit. Meer dan 800 klanten per week vinden vandaag hun weg naar de winkel van De Wassende Maan. Elisabeth: "Van hen krijgen we positieve feedback. Op dat elan willen we verder blijven gaan."

MEER WETEN?

www.dewassendemaan.be

Koper in de ban?

Hoewel de biosector ernaar streeft om zo weinig mogelijk externe middelen te gebruiken, baart een mogelijk verbod op koper als gewasbescherming de telers toch zorgen. De impact is immers groot.

VOOR WIE?

De hele biosector

In de biolandbouw wordt het gebruik van externe middelen principieel zo veel mogelijk vermeden. Maar soms zijn er weinig of geen alternatieven. Dat is het geval met koper, de enige werkzame stof die in bio gebruikt kan worden tegen de aardappelplaag, schurft en kanker in appel- en perenboomgaarden, en valse meeldauw in wijngaarden en hop. In Bio Actief 67 kon je al in het interview met de Vakgroep Biologisch Pitfruit lezen hoe een mogelijk verbod op koper de telers kopzorgen baart. Zo'n verbod zou immers een grote impact kunnen hebben.

Kopergebruik in bio

Biologische landbouw kiest voor een systeembenadering. Planten houden we dus gezond door preventieve en indirecte maatregelen, bijvoorbeeld een ruime vruchtwisseling en de keuze voor robuuste, resistente rassen. Maar zelfs wanneer schimmelresistente rassen geteeld worden, is bij hoge ziektedruk een minimaal behandelschema met koper noodzakelijk om het omzeilen van resistentie

tegenen te voorkomen. Want eenmaal de resistentie tegen een ziekte of plaag doorbroken is, wordt een ras er veel gevoeliger voor. Zonder koper dreigt het resultaat van jarenlange selectie dan verloren te gaan. Zeker in regenachtige jaren met een hoge ziektedruk – zoals we in 2024 gekend hebben – blijft koper dus noodzakelijk om geen resistente rassen te verliezen.

Koper is een product van natuurlijke oorsprong, maar bij overmatig gebruik kan het ophopen in de bodem en zo negatieve effecten op het milieu veroorzaken. Omwille van deze ongewenste eigenschappen staat koper op de lijst van kandidaat-stoffen voor vervanging. Dit zijn stoffen die Europa zo snel mogelijk wil vervangen. De markttoelating is beperkt tot zeven jaar. Omdat de Belgische markttoelating van een aantal kopermiddelen ten einde loopt, werd door de toelatingshouders een dossier voor hernieuwing ingediend.

Uit het evaluatierapport van het erkenningscomité voor bestrijdingsmiddelen blijkt dat koper een onaanvaardbaar risico voor bepaalde niet-doelorganismen heeft, waaronder vogels en zoogdieren. Daarom besliste

de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu om de markttoelating niet te vernieuwen. Dit teeltseizoen is er nog een overgangsperiode en mag koper opgebruikt worden, maar volgend jaar zullen waarschijnlijk geen kopermiddelen meer vergund zijn.

Zoeken naar oplossingen

In het afgelopen decennium heeft de biosector al heel wat inspanningen gedaan om de minimale hoeveelheid koper die nodig is voor succesvolle ziektebestrijding verder te verminderen, in combinatie met andere maatregelen of andere producten zoals zwavel. Lagere hoeveelheden per toepassing impliceren immers ook een lager risico voor niet-doelorganismen.

Samen met biotelers en landbouworganisaties ging BioForum het gesprek over het totaalverbod van koper aan met de regionale en federale overheden. Per teelt werden lagere hoeveelheden koper voorgesteld. De FOD Volksgezondheid toonde zich bereid om op basis hiervan een nieuwe risicobeoordeling door te rekenen. Volgens hen blijft de risicobeoordeling voor ecotoxicologie ook bij deze lagere hoeveelheden problematisch.

FOTOGRAFIE
Astrid Agemans

De risicobeoordeling, overal dezelfde regels?

Gewasbeschermingsmiddelen bevatten werkzame stoffen. Deze werkzame stoffen moeten eerst op Europees niveau zijn goedgekeurd voor ze in een gewasbeschermingsmiddel mogen worden gebruikt. Een gewasbeschermingsmiddel zelf mag pas op de markt worden gebracht en gebruikt als de lidstaat daarvoor een markttoelating heeft gegeven na een risicobeoordeling.

Hoe de verschillende risicoaspecten moeten worden geëvalueerd, is vastgelegd in Europese richtsnoeren. Zo zijn de veiligheidsnormen en het speelveld voor telers

in de EU grotendeels gelijk. Wel biedt de Europese regelgeving ruimte voor specifieke nationale bepalingen omwille van specifieke milieu- of landbouwkundige omstandigheden.

De werkzame stof koper is op Europees niveau nog steeds vergund, waarbij Europa toestaat dat maximaal 28 kg koper per hectare over een periode van 7 jaar wordt gebruikt. Dit laat toe om in bepaalde jaren, met hoge ziektedruk, meer koper te gebruiken, terwijl er in andere jaren minder wordt gebruikt. België was op dat vlak al strenger dan Europa en liet die uitmiddeling niet toe, maar hanteerde een strikte maximale limiet van 4 kg per hectare per jaar.

Zorgwekkend nu is het feit dat België alle hernieuwingen van kopermiddelen weigert, zelfs aan een lagere dosis van 2,5 kg/ha/jaar. Dit terwijl andere lidstaten deze middelen blijven goedkeuren. Dit leidt tot oneerlijke concurrentie. Op termijn kan het zelfs het einde betekenen van de professionele teelt van biologische aardappelen, appelen, peren, wijn en hop in België. Want zelfs resistente rassen zullen in bepaalde jaren – en waarschijnlijk vaker gezien de klimaatverstoring – onvoldoende beschermd kunnen worden. Willen

onze beleidsmakers dan geen biologische teelt meer in België maar wel biogroenten en -fruit uit de ons omringende landen importeren waar wel koper is toegestaan? De Europese herbeoordeling van de werkzame stof koper was voorzien eind dit jaar, maar nu al is duidelijk dat dit uitgesteld zal worden en pas in 2027 een beslissing verwacht wordt. Ondertussen krijgen we signalen dat de status van ‘kandidaat-stof voor vervanging’ mogelijk zal ingetrokken worden. Ook dat staat in schril contrast met de Belgische beslissing.

Nood aan ketenbenadering

Ook de biosector zoekt intussen naar alternatieven. Dat moet met de hele keten gebeuren. In de biologische aardappelsector bestaat er al sinds 2017 een convenant rond robuuste aardappelvariëteiten. Hierbij engageerden alle ketenpartijen zich op vrijwillige basis om robuuste aardappelen te ondersteunen en te promoten. Zulke aardappelen zijn resistent of tolerant tegen de aardappelziekte *Phytophthora* en kunnen in principe zonder gebruik van koper worden geteeld. Het lijkt dus eenvoudig om enkel nog voor deze robuuste aardappelvariëteiten te kiezen, maar dan is wel een goede samenwerking en

“Ook de biosector zoekt intussen naar alternatieven. Dat moet met de hele keten gebeuren.”

afstemming doorheen de volledige productie- en afzetketen belangrijk. De pootgoedteler zal enkel pootgoed telen van variëteiten waar na de oogst voldoende vraag naar is. Zo ook de aardappelteler. En de handelaar en verpakker van aardappelen zal enkel kiezen voor aardappelen die vlot verkopen in de detailhandel. Tot slot moet ook rekening worden gehouden met andere parameters zoals voldoende opbrengst, bewaarbaarheid, kooktype, goede smaak, kleur, vorm enzovoort.... Een gemeenschappelijke ketenbenadering is dus zéér belangrijk. Alle actoren doorheen de keten moeten zich samen achter een nieuwe en geschikte robuuste variëteit scharen. (Lees ook het artikel over robuuste aardappelen op pagina 20).

Nu koper mogelijk verdwijnt als middel tegen schurft in de teelt van appel en peer, zal het belangrijk zijn om in deze sector verder te zoeken naar resistente variëteiten. Rassenonderzoek bij appel is een van de belangrijkste onderzoeksdomeinen van de Proeftuin pit- en steenfruit. Ieder jaar worden verschillende nieuwe appelrassen aangeplant in een eerste screening. Die zijn afkomstig van over de ganse wereld. Onder andere de rassen Topaz en Natyra zijn resistent tegen schurft en witziekte. Belangrijk is dat ook de handel deze nieuwe variëteiten omarmt en commercieel ondersteunt. Bij het eventuele wegvallen van koper als middel tegen

schurft zal deze gemeenschappelijke keten-ondersteuning des te belangrijker worden. In dit kader plant BioForum een 'boomgaard-overleg' met alle ketenactoren.

Op dat vlak kan het ook inspirerend zijn om naar het buitenland te kijken. In Frankrijk is recent het PARiCi-project gestart, geleid

“Op lange termijn zal de biosector nog meer naar resistente rassen moeten kijken.”

door de Franse onderzoeksinstituut ITAB. Dit project is gericht op het ontwerpen van biologische landbouwsystemen zonder het gebruik van koper. De huidige oplossingen, zoals resistente rassen of natuurlijke plaagbestrijding, zijn op zichzelf niet voldoende en vereisen een geïntegreerde aanpak en de reorganisatie van landbouwsystemen. Ook dit project is gebaseerd op samenwerking tussen alle spelers in de waardeketen, van producenten tot consumenten, en vertrouwt op vijf Living-Labs (LL's) om koper-vrije scenario's te testen in drie sectoren (wijnstok, peer en aardappel). Meer informatie vind je op

<https://itab.bio/projet/parici-en-bio>.

In Nederland startte Bionext met het project "weerbare aardappelketen met robuuste rassen". Dit project richt zich zowel op de biologische als gangbare aardappelketen. Het project zal jaarlijks demovelden organiseren, handvaten voor resistentiemanagement ontwikkelen, andere teeltmaatregelen promoten zoals voorkiemen, in gesprek gaan met afnemers over leveringszekerheid en tot slot afspraken maken met verpakkers en supermarkten over de inkoop van robuuste rassen.

Toekomstperspectief

Voorlopig blijft BioForum zich inzetten om een verbod op kopermiddelen te voorkomen en andere oplossingen te verkennen die passen binnen de systeembenadering van bio. Op lange termijn zullen we zoals gezegd naar resistente rassen moeten toewerken, zoals nu al gebeurt met robuuste aardappelrassen. Hier zal het belangrijk zijn om de hele keten te betrekken, van teler tot supermarkt. Ook de verwachtingen van de consument naar een cosmetisch perfecte appel of peer zullen bijgesteld moeten worden.

MEER WETEN?

Neem contact op met adviseur wetgeving
Annick Cnudde annick.cnudde@bioforum.be.

Meer dan de jaarlijkse controle

De jaarlijkse biocontrole, dat kennen de meeste biobedrijven wel. Maar waar houden controleorganisaties zich nog meer mee bezig? Dat zoekt Bio Actief uit.

VOOR WIE?

De hele biosector

Op 20 maart 2025 organiseerde BioForum in samenwerking met controleorganisaties TÜV Nord Integra en Certisys een studiedag over (de meerwaarde van) biologische certificering. Tijdens die studiemiddag lichtten de twee controleorganen samen hun werking toe aan de aanwezige bedrijven.

Een bedrijf dat zich biologisch wil laten certificeren, meldt zich aan bij een van de drie erkende controleorganisaties: TÜV Nord Integra, Certisys of Foodchain ID. De controleorganisaties zijn verantwoordelijk voor het hele proces van aanmelding tot uitreiking van een biologisch certificaat.

De meest zichtbare taak die ze uitvoeren, zijn de fysieke controles. Ongeveer 50 biocontroleurs voeren jaarlijks samen zo'n 17.800 controles uit. Dat betekent dat elk bedrijf minstens één keer per jaar een controleur over de vloer krijgt, met daarnaast nog bij minstens 10 procent van de ondernemingen een onaangekondigde controle. Die extra controles gebeuren op basis van risico-analyses.

Elk jaar zijn de controleorganisaties ook verplicht om een staal te nemen bij 50 procent van de biobedrijven. Die stalen worden nagekeken op residuen en contaminanten. Daardoor kent België een van de meest betrouwbare biocontrolesystemen van Europa.

Opvolging en rapportering

Wanneer de analyse van een staal afwijkt, leidt dat tot extra opvolgingsprocedures. Jaarlijks verwerken Certisys en TÜV Nord Integra zo samen meer dan 600 cases. Gerichte controles gebeuren ook op verzoek van de overheden of na externe meldingen van mogelijke inbreuken. Die extra controles vragen heel wat extra tijd, omdat de rapportering een stuk gedetailleerder moet.

Beide controleorganisaties hebben ook mensen in dienst die zich vooral bezighouden met de controle van etiketten en receptuur. En dan zijn er nog doorlopende taken. Wanneer een biologisch dier verkocht wordt, dan is er een dierverhandelingsbon nodig, en ook die worden uitgereikt door de controleorganisaties. Ook exportcertificaten moeten bedrijven aanvragen bij hun controleorganisatie. Heeft een bedrijf vragen over bepaalde regels, dan kunnen ze daarvoor ook terecht bij hun controleorganisatie.

Rapporteren aan de overheid

Achter de schermen leidt dat tot heel wat administratief werk. Een controleorganisatie bewaart alle controle- en certificatiegegevens in databanken en moet al deze gegevens rapporteren aan de bevoegde instanties. Door de federale structuur van België komt daar heel wat bij kijken. De toepassing van de biologische wetgeving is immers een regionale bevoegdheid. Vlaanderen, Wallonië en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest hebben eigen rapportagemomenten, elk met specifieke vragen of verwachtingen.

Tot slot spelen de controleorganisaties ook hun rol in de sector. Met BioForum stemmen ze meerdere keren per jaar af over nieuwe regelgeving, verwerken ze feedback vanuit de sector en bespreken ze de uitdagingen die bij controle komen kijken. Daarnaast is er om de drie maanden een technisch overleg waar ook de Vlaamse overheid bij zit en waar knelpunten besproken worden.

Al dit werk zorgt voor een heel performant controlesysteem. Het resultaat mag er zijn: in België zijn er de afgelopen 30 jaar geen grote fraudegevallen meer geweest.

Voedselzekerheid

In 2024 bracht BioForum de publicatie 'Bio kan de wereld redden' uit. We wilden tonen hoe bio kan bijdragen aan oplossingen voor grote maatschappelijke uitdagingen. In de komende edities van Bio Actief zoomen we telkens in op één of meerdere thema's uit de publicatie. Deze keer: voedselzekerheid.

Biolandbouw haalt hogere opbrengsten in regio's met het grootste risico op honger en ondervoeding.

Biolandbouw garandeert dat we ook op lange termijn nog voedsel kunnen produceren.

Voedselautonomie in Europa kan ook met biolandbouw.

Wat loopt er fout?

Tegen 2050 telt de wereld naar verwachting 10 miljard mensen. De reflex is vaak: meer voedsel produceren op dezelfde oppervlakte - maar vandaag is voedselonzeekerheid geen gevolg van te weinig productie. Er zijn wereldwijd gemiddeld 2982 kcal per persoon per dag beschikbaar, ruim boven de aanbevolen dagelijkse behoefte. Toch had in 2022 zo'n 2,4 miljard mensen geen toegang tot voldoende voedsel en leed 9,2% van de wereldbevolking aan chronische honger. De kern van het probleem: ongelijke verdeling, voedselverlies en te lage koopkracht.

In Europa leeft 9,5% van de mensen in voedselonzeekerheid en is gezonde voeding voor velen onbetaalbaar. Tegelijk kampt 51% van de volwassenen met overgewicht en 14,8% met obesitas. Chronische ziekten die hieruit voortvloeien, slopen tot 80% van de gezondheidsbudgetten op.

Tot slot gaat veel voedsel verloren: 13,2% in de voedselketen na de oogst en een bijkomende 19% in de retail, foodservice en huishoudens. Wereldwijd gaat het over 120 kg per capita per jaar. Het totale voedselverlies is het hoogst in sub-Sahara-Afrika, maar het verlies op niveau van de retail en huishoudens is in alle regio's ongeveer gelijk. Ook in Europa gaat naar schatting 20% van alle geproduceerde voedsel verloren.

Landgebruik voor veevoeding

De helft van alle wereldwijd geproduceerde granen dient als veevoeder. In Europa is 63% van het landoppervlak bestemd voor dierlijke productie. We consumeren gemiddeld veel meer vlees dan aanbevolen, wat leidt tot een hoog gebruik van soja (vaak geïm-

porteerd uit ontboste gebieden). Dit maakt onze voedselvoorziening kwetsbaar.

Voedselsoevereiniteit

Sinds de oorlog in Oekraïne staat ook in Europa voedselsoevereiniteit opnieuw hoog op de agenda. We hebben gemerkt dat onze landbouw zeer afhankelijk is van ingevoerd veevoeder en kunstmest en daarvoor erg gevoelig voor prijsstijgingen en marktverstoringen.

Biolandbouw kan de wereldbevolking voeden?

Voedsel moet in de eerste plaats geproduceerd worden waar het nodig is. Als we voedsel blijven verhandelen zoals gelijk welk ander product, dan zal de beperkte koopkracht altijd blijven leiden tot honger. In de eerste plaats is er een autonome voedselproductie nodig in regio's met de meeste voedselonzeekerheid, die ook het hardst getroffen worden door de klimaatverandering.

In ontwikkelingslanden, waar externe inputs beperkt beschikbaar zijn, presteren biologische systemen vaak beter. Onderzoek toont aan dat in deze regio's biolandbouw tot 180% hogere opbrengsten kan geven dan low input-systemen. In droge streken, waar klimaatverandering sterk toeslaat, zijn de biobedrijven gemiddeld 116% productiever dan gangbare bedrijven, dankzij betere bodemgezondheid en biodiversiteit. Biologische landbouw produceert waar de nood het hoogst is, en op een manier die weerbaar is tegen klimaatstress. Dat maakt bio een essentieel onderdeel van voedselzekerheid wereldwijd.

Op lange termijn voedselproductie verzekeren

In gematigde klimaatzones zijn de opbrengsten van bio op dit moment gemiddeld 20-25% lager dan van gangbare landbouw. Maar die kloof verkleint naarmate de bodemkwaliteit toeneemt. Biobedrijven blijken stabiel te presteren onder extreme weersomstandigheden. Zo tonen 40-jarige veldproeven in de VS aan dat biologische maïs- en sojaopbrengsten minstens gelijk zijn aan gangbare, en zelfs hoger in droge jaren.

Bovendien moet je niet enkel streven naar een hogere productie, maar ook naar een productie in evenwicht met de omgeving. Productiviteitsstijging gaat vaak ten koste van omgeving en milieu en is op lange termijn niet vol te houden door de achteruitgang van de grond- en waterkwaliteit, de druk op de beschikbaarheid van water en de ein-

digheid van productiemiddelen als fosfor, fossiele energie en kunstmest uit aardolie. Dit leidt tot een vicieuze cirkel. Denk aan de intensieve monoculturen in Zuid-Europa die hoofdzakelijk te danken zijn aan intensieve irrigatie. De watertekorten en verwoestijning die daaruit voortkomen leiden tot verminderde opbrengsten.

De totale energiebehoefte per producteenheid ligt 15% lager bij biologische landbouw. Dit komt deels doordat er geen energie-intensieve kunstmest nodig is. Biolandbouw scoort bovendien beter op totale factorproductiviteit (TFP), vooral omdat het een low-input systeem is.

Een langlopend veldonderzoek met een zevenjarige vruchtwisseling toont aan: 34 tot 53% minder energieverbruik en 97% minder bestrijdingsmiddelengebruik dan bij gangbare teelt. Ook dat draagt bij aan duurzaamheid op lange termijn.

Lokale voedselautonomie

Biolandbouw gebruikt geen kunstmest, bioveehouders moeten verplicht een groot aandeel lokale voeders gebruiken en werken meer grondgebonden. Daardoor is biolandbouw minder afhankelijk van externe inputs, wat zeker in tijden van crisis een groot voordeel is.

Uit scenariostudies over omschakeling naar agro-ecologische en biologische landbouw blijkt dat Europa en België nog steeds in staat zijn om in voldoende voedsel voor de eigen bevolking te voorzien, zeker als men tegelijk inzet op verminderen van het voedselverlies en een voedselconsumptie in lijn met de gezondheidsdoelstellingen en dus met minder vlees en zuivel. In die scenario's verkleint de afhankelijkheid van import van veevoeder en kunstmest en blijft er toch nog een productieoverschot voor export.

MEER WETEN?

Download de volledige publicatie en thematische fiches op www.biokandewereldredden.be. Daar staan ook alle bronnen vermeld.

INNOVERENDE SECTOR

Zoektocht naar meer varkenswelzijn

Om berengeur bij varkensvlees te vermijden worden mannelijke biggen gecastreerd. Hoe kan de biosector hier in groeien? Dat onderzoekt het project Biobeer.

VOOR WIE?

De hele biosector

Bij het bereiden van vlees van ongecastreerde mannelijke varkens, zogenaamde intacte beren, kan er een onaangename geur vrijkomen die wat doet denken aan urine, zweet of mest. Deze zogenaamde berengeur is te wijten aan feromonen die actief worden rond de leeftijd van 6 à 7 maanden, wanneer een mannelijk varken seksueel volwassen wordt. Om die berengeur te vermijden worden mannelijke biggen doorgaans in de eerste week van hun leven gecastreerd.

Maar biggencastratie staat al een hele tijd ter discussie. Dierenrechtenorganisaties als Gaia voeren al jaren campagne om deze dierenonvriendelijke praktijk te stoppen. Deels terecht, want pas in 2024 verplichtte de Belgische overheid verdooving en pijnbestrijding bij biggencastratie. Uit een enquête in 2017 bleek dat 83% van de Vlamingen een verbod op chirurgisch castreren wil.

Er bestaan diervriendelijke oplossingen die vandaag in de gangbare varkenshouderij worden toegepast. Zo is er immunocastratie.

Deze hormonenbehandeling wordt wel eens een 'vaccinatie' tegen berengeur genoemd en zorgt ervoor dat mannelijke varkens niet seksueel volwassen worden. Dat dringt de kans op berengeur met bijna 100% terug. Een andere oplossing is niet castreren en aan de hand van voeder of genetica de kans op berengeur verminderen. Beide oplossingen zijn een grote verbetering voor het dierenwelzijn en worden in andere Europese landen dan ook toegepast: in Nederland, Spanje en het Verenigd Koninkrijk werkt men voor de binnenlandse productie bijna uitsluitend

met intacte beren. Duitsland trekt volledig de kaart van immunocastratie. Bij ons kiest Colruyt voor zijn varkensvlees voor immunocastratie, terwijl Lidl vlees verkoopt van intacte beren.

Castratie in bio

Biologische veehouderij wil een voortrekker zijn op het vlak van dierenwelzijn. Daarom zijn verminkende ingrepen zoals neusringen of het couperen van varkensstaarten verboden. Biggencastratie werd lang als onvermijdelijk gezien omwille van de berengeur, en dus

FOTOGRAFIE
Sjoerd Nuytten

ook in bio toegepast. Hoewel varkenshouders vragende partij zijn om te stoppen met castratie, is het voor de verwerkende industrie een grotere stap om het vlees van beren te verwerken.

Castratie strookt niet met de principes van bio, en dus wordt er gezocht naar een oplossing voor alle onderdelen van de keten. Met steun van de Vlaamse overheid startten BioForum en ILVO daarom in 2023 het project Biobeer. Samen met twee supermarktketens en drie Vlaamse varkenshouders wilden we de grootste knelpunten in kaart brengen.

Omdat hormoonbehandelingen niet toegelaten zijn in de biologische wetgeving, verkenden we in dit project de piste van intacte beren. Daar komen wel wat uitdagingen bij kijken: bij intacte beren er is niet alleen het risico op berengeur, maar ook op seksueel en agressief gedrag in de stal.

In het kader van het project werden in 2024 in totaal 189 intacte beren afgemest, waarbij verschillende voederstrategieën werden

getest. Omdat stress voor een verhoogde productie van hormonen en dus berengeur zorgt, zetten we managementpraktijken in die stress of verveling bij de dieren zoveel mogelijk moesten verminderen. De afmestperiode verliep zeer goed: de dieren waren kalm en er was amper problematisch gedrag. Dat heeft voor een groot deel te maken met de biologische bedrijfsvoering, waar dieren meer ruimte krijgen en er materiaal wordt voorzien waarmee ze kunnen spelen.

Te weinig afzet

Toch werd er aan de slachtlijn een onverwacht hoog percentage aan berengeur vastgesteld. Dat bleek vooral te liggen aan een bepaald hormoon waarvan de activiteit gelinkt is aan genetica en leeftijd. Berengeur is te vermijden door varkens op tijd af te leveren aan het slachthuis, maar daar wringt het schoentje in de Vlaamse biologische vleesvarkenssector. De afname van biologische vleesvarkens is te weinig regelmatig en de frequentie ligt te laag. Een grotere vraag naar biologisch varkensvlees zou dit kunnen oplossen. Die constante afzet is ook nodig om berenvlees

efficiënt te verwerken. Het vlees van intacte beren is magerder en taaier en daarom niet voor elk eindproduct geschikt. Er moet voldoende kunnen worden gemengd met vlees zonder berengeur, zodat de typerende geur en textuur kunnen worden geneutraliseerd.

De biologische varkenssector in Vlaanderen staat dus nog voor enkele uitdagingen. Om intacte beren te kunnen houden en hun vlees te verwerken moeten de mentaliteit en verwachtingen veranderen, zowel bij verwerkers als bij consument. Experts herkenden het vlees van intacte beren tijdens een smaaktest, maar de doorsnee consument zal het verschil minder opmerken. Toch is de kwaliteit van het eindproduct belangrijk en willen alle partners berengeur vermijden. Het Strategisch Plan Bio van de Vlaamse overheid kan ook helpen om de productie van biologisch varkensvlees op te schalen.

MEER WETEN?

Je leest meer over dit project op www.bioforum.be/biobeer.

ECOLOGIE

SECTOR IN CIJFERS

Robuuste aardappelrassen in de winkel

Het project rond robuuste bio-aardappelrassen loopt al enkele jaren. In hoeverre zijn deze rassen intussen beschikbaar in winkels? We deden hiervoor een klein marktonderzoek.

VOOR WIE?

De hele biosector

Op 6 september 2023 ondertekende de biologische aardappelketen een nieuw convenant om in de biologische teelt en handel, robuuste rassen te promoten en te gebruiken. Robuuste rassen worden gekenmerkt door hun tolerantie/weerstand tegen Phytophthora, hun betere gedrag bij abiotische stress (hitte, droogte, etc.) en een lagere stikstofbehoefte. Ze zijn dan ook essentieel in de zoektocht naar aardappelen die minder pesticiden, meststoffen en water gebruiken. Het doel is om tegen 2026 op 100% robuuste rassen in de aardappelsector te komen, en zo ook de biosector duurzamer en veerkrachtiger te maken.

In 2020, 2021 en 2023 werd er al eens onderzoek gevoerd naar de aanwezigheid van robuuste aardappelrassen in het bio-assortiment van verschillende verkoopskanalen. Eind februari 2025 herhaalden de leden van de Belgische werkgroep 'robuuste biologische variëteiten' (BioForum, Biowallonie, Fiwap, CRA-W, Inagro) dit onderzoek een vierde keer.

Aanpak

Om goed te kunnen vergelijken vond het winklonderzoek plaats in februari 2025, op hetzelfde moment als de vorige keren. Het team van enquêteurs bestond uit vrijwilligers en medewerkers van de betrokken organisaties. Er werden gegevens uit het hele land

verzameld (zie grafiek 1). Van de 132 bezochte winkels hadden er 129 biologische aardappelen in het assortiment.

In die winkels lagen 1052 referenties van consumptieaardappelen, 335 daarvan waren biologisch gecertificeerd. 22 referenties werden niet opgenomen in de analyse omdat de informatie niet volledig was. Zo ontbrak bijvoorbeeld de naam van de variëteit. In totaal gaat het dus om 313 referenties. Met een 'referentie' bedoelen we: een ras van biologische aardappelen in zijn eigen verpakking en tegen zijn eigen prijs, te onderscheiden van elk ander product dat in het schap verkocht wordt. Een voorbeeld van zo'n referentie is '2,5

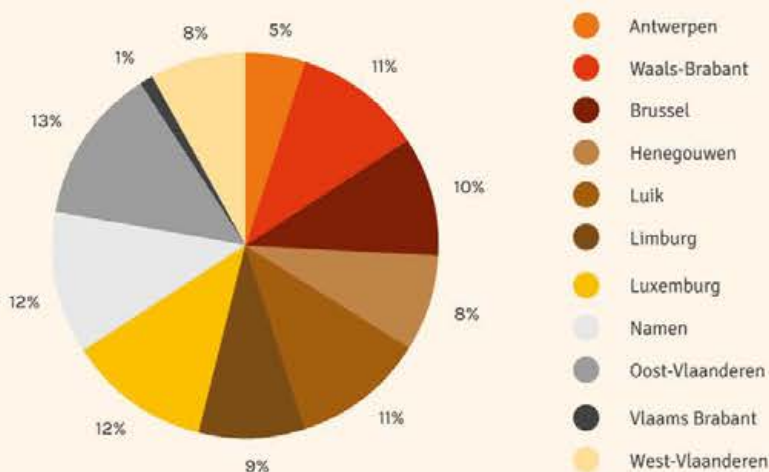
kg biologische Allians in een papieren zak'.

Van sommige ketens werden meerdere winkels opgenomen in de steekproef. Deze kruiscontrole moest helpen om tot een betrouwbaar profiel per type winkel te komen.

Resultaten voor 2025

Van de 132 bezochte winkels hadden 129 (98%) biologische aardappelreferenties in de schappen. Het hoogste aantal biologische aardappelreferenties werd logischerwijs gevonden in biologische winkels: De Bio-Planet-winkels bieden de hoogste diversiteit aan referenties met een gemiddelde van 5,9 referenties per winkel. Daarna zijn er de

Percentage bezochte winkels per provincie

onafhankelijke biowinkels, die 121 referenties aanboden in de 31 bezochte winkels: een gemiddelde van 3,9 referenties per winkel.

Aanwezigheid van robuuste rassen in de winkels

De meest recente lijst van robuuste variëteiten (2024) bevatte 36 variëteiten. Daarvan werden 15 variëteiten (42%) verkocht in de onderzochte winkels (zie de vetgedrukte variëteiten in tabel 1. Ook Agila werd aangeboden, dit ras stond tot 2023 ook op de robuuste aardappellijst).

Uit het marktonderzoek blijkt dat 65% van de biologische aardappelreferenties in de schappen robuuste rassen waren. Albert Heijn, Intermarché en Okay bieden elk 100% robuuste rassen aan in hun biologische assortiment.

De gespecialiseerde biowinkels (inclusief Bio-Planet) bieden samen een zeer divers assortiment (20 verschillende rassen), maar ze hebben ook het laagste percentage robuuste rassen (±40%). De mogelijke verklaring? Ze hebben vaak meerdere aardappelveranciers en kopen waarschijnlijk ook rechtstreeks in bij producenten.

Van de 15 geobserveerde robuuste variëteiten (op een lijst van 36 variëteiten) is Vitabella (15%) het populairst, gevolgd door Allians (12%). Dat zijn allebei vastkokende aardappelen. Van de 26 niet-robuuste variëteiten is Agria veruit het populairst (23%).

Herkomst

61% van de biologische aardappelen in de winkels was van Belgische oorsprong, 17% kwam uit Nederland, 20% uit Frankrijk.

Conclusie en trends van de afgelopen 2 jaar

De tabel hiernaast vergelijkt de resultaten van dit onderzoek met de resultaten van de vorige keren. Het aandeel aangeboden robuuste aardappelrassen neemt dit jaar toe tot 65%. Wel worden er minder biologische aardappelen van Belgische oorsprong aangeboden. Mogelijk ligt dit aan de moeilijke teeltomstandigheden in 2024 en een moeilijke biomarkt in Frankrijk, waardoor Franse bio-aardappelen hun weg vonden naar België.

MEER WETEN?

Je vindt een volledig rapport op www.bioforum.be/aardappelonderzoek2025. De lijst met robuuste aardappelrassen voor seizoen 2025 vind je op www.bioforum.be/robuuste-aardappelen.

De 36 variëteiten op de robuuste lijst voor 2024.

Acoustic	Beyoncé	Connect	Kelly	Oscar
Alanis	Camillo	Coquine	Lady Jane	Otolia
Allians	Cammeo	Delila	Levante	Passion
Alix	Carolus	Écrin	Louisa	Peter Pan
Alouette	Cayman	Esperanto	Maiwen	Sarpo Mira
Belmira	Cephora	Jacky	Nirvana	Sevilla
Sound	Tentation	Tinca	Twinner	Twister
Vitabella	Zen			

Enkele vergelijkende gegevens tussen de enquête van eind januari/begin februari 2023 en de vorige enquête van februari 2021.

Periode	Januari en februari 2021 (2 observatie-periodes)	Eind januari – begin februari 2023 (1 observatie)	Begin februari 2025 (1 observatie)
Aantal onderzochte winkels	71	120	132
Winkels met bio referenties	—	107	129
Geldige observaties	739	289	313
% Belgische bio aardappelen	75	80,8	61
% robuuste variëteiten	59	61	65
% robuuste variëteiten met BE origine	63	73	51
% robuuste variëteiten met buitenlandse origine	47	19,5	49
Aantal robuuste variëteiten in de lijst robuuste aardappelen	29	35	36
Aantal robuuste variëteiten geobserveerd in winkels	15	14	15

Wat is klimaatneutrale landbouw?

Hoe komen we in Europa tot een klimaatneutrale landbouw? Dat is het uitgangspunt van het project ClieNFarms. BioForum kijkt als projectpartner hoe bio aan deze doelstelling kan bijdragen, maar wil ook waken over een te enge invulling van het begrip klimaatneutraal.

FOTOGRAFIE
Kobe Van Laoveren

VOOR WIE? Bioboeren

Europa wil tegen 2050 het eerste klimaatneutrale gebied ter wereld worden. In dat kader onderzoekt het project ClieNFarms hoe de landbouw klimaatneutraler kan worden en welke klimaatmaatregelen boeren zelf kunnen toepassen. Doel? een catalogus van klimaatmaatregelen voor de verschillende sectoren.

BioForum deed zijn duit in het zakje voor de biosector, maar botste ook op drempels. De huidige modellen om de klimaatimpact in te schatten, volstaan niet om de impact van biologische landbouw te meten.

Focus op efficiëntie

Het begint al met de term klimaatneutrale landbouw. Die verwijst doorgaans naar een landbouwsysteem dat geen netto-uitstoot van de belangrijkste broeikasgassen (CO₂, methaan en lachgas (N₂O)) veroorzaakt. Dat kan met bepaalde landbouwpraktijken die de uitstoot verminderen of uitstoot in de bodem vastleggen. Biolandbouw gebruikt bv. geen kunstmest en werkt actief aan het verbeteren van de bodemkwaliteit.

Alleen laat het begrip klimaatneutrale land-

bouw ruimte voor interpretatie. Netto-uitstoot kan je breed invullen, en al te vaak ligt de focus vooral op minder CO₂-uitstoot, terwijl broeikasgassen zoals methaan krachtiger zijn.

Er bestaat ook geen wereldwijde standaard voor het meten van landbouwemissies: verschillende rekenmodellen leiden tot heel andere uitkomsten. Vaak hanteert men de levenscyclusanalyse (LCA). Dat model kijkt op een gestandaardiseerde manier naar de volledige levenscyclus of keten van het productieproces. Zo kan men landbouwsystemen in min of meer vergelijkbare milieu-omstandigheden met elkaar vergelijken. Alleen komt de nadruk zo heel erg te liggen op hoe efficiënt een product tot stand komt, terwijl positieve externe effecten onderbelicht blijven. LCA's brengen complexe natuurlijke processen als biodiversiteit en bodemkoolstofopslag bijvoorbeeld niet in rekening, ook al is de landbouw er sterk afhankelijk van. Bovendien zijn LCA's gebaseerd op gemiddelden en aannames die niet representatief zijn voor individuele bedrijven of regio's.

Holistische aanpak

Louter focussen op de milieu-impact van het eindproduct kan leiden tot absurde resultaten. Zo verbeterde de 'emissie-efficiëntie' (broeikasgas per liter melk) van de melkveehouderij wereldwijd met 11%, maar steeg de totale uit-

stoot met 18% door de groeiende productie.

Een vaak gebruikt argument tegen bio is de opbrengstkloof. Die benadering toont alleen hoe efficiënt een productiesysteem is. Toch zijn andere criteria zijn net zo belangrijk om de duurzaamheid van een voedselsysteem te beoordelen. Voedselverspilling heeft bijvoorbeeld ook een grote impact. Minder produceren en minder consumeren door voedselverspilling te beperken leidt tot een lagere totale uitstoot, zelfs als de efficiëntie van de productie lager ligt. Het verstandig inzetten van verschillende natuurlijke hulpbronnen in de voedselproductie is eveneens zeer belangrijk; zo is grasland bijvoorbeeld enkel bruikbaar voor menselijke voeding via herkauwers. Daarom is het logisch om te focussen op grasgevoederde dieren en minder krachtvoer te gebruiken, zelfs als dat leidt tot een hogere uitstoot per kilogram vlees of melk.

Als ook al deze factoren in rekening worden gebracht, is het duidelijk dat ook biologische landbouw een waardevol pad is naar klimaatneutraliteit, dat bovendien de natuurlijke omgeving en een rechtvaardige, klimaatbestendige landbouw niet uit het oog verliest.

MEER WETEN?

Je vindt meer over het project ClieNFarms op www.bioforum.be/clienfarms.

Gefinancierd door
de Europese Unie

ClieNFarms
Landbouw aanpak

Partners op Europees niveau

BioForum behartigt de belangen van biologische ondernemers op Vlaams niveau, IFOAM Organics Europe doet hetzelfde, maar dan op Europees vlak. Daarvoor doen ze een beroep op sectororganisaties vanuit heel Europa. Over de grenzen samenwerken is cruciaal.

VOOR WIE?

De hele biosector

Al in 1972 besliste de internationale bio-beweging om samen te werken over de landsgrenzen heen. Ze verenigde zich in de wereldwijde koepelorganisatie IFOAM Organics (International Federation of Organic Agriculture Movements). Op die manier konden organisaties kennis uitwisselen met elkaar, en het zorgde ervoor dat een kleine sector zijn eigen belangen goed kon verdedigen.

In 1991 was er voor het eerst een Europese biowetgeving, maar toch duurde het tot 2002 voor IFOAM een aparte Europese tak oprichtte. Vandaag werken de verschillende internationale medewerkers vanuit een kantoor in Brussel. Zij volgen niet alleen op wat er in Europa gebeurt op het vlak van biologische landbouw en voeding, maar gaan ook actief lobbyen bij de Europese instellingen om de belangen van onze sector te bewaken.

Dat lobbywerk gebeurt niet vanuit een ivoren toren. IFOAM Organics Europe is in de eerste plaats een lidorganisatie. Ze verenigt dus sectororganisaties uit de Europese lidstaten.

Vandaag zijn er 200 'leden', d.w.z. organisaties die bij IFOAM zijn aangesloten, en dat uit 34 landen. Die komen uit de hele keten en bevatten bijvoorbeeld ook controleorganisaties of onderzoeksinstellingen.

Van onderuit

Al die leden spelen een heel belangrijke rol in de visievorming van de organisatie. De verschillende lidorganisaties hebben hun

eigen leden, vaak ondernemers die elke dag met concrete uitdagingen te maken hebben. Dat de werking van IFOAM Organics Europe van onderuit wordt bepaald is niet onbelangrijk, want IFOAM is ook voor de Europese instellingen hét aanspreekpunt als het over biologische landbouw en voeding gaat. Ze zitten ook mee aan tafel bij onderhandelingen over het algemene landbouwbeleid. Daarbij waakt IFOAM Organics Europe erover dat de

belangen van de biologische boeren en verwerkers niet geschaad worden door bepaalde beslissingen.

Alle standpunten die IFOAM Organics Europe inneemt, worden genomen in overleg met de leden. Daarvoor zijn er een aantal overlegorganen, met namen als IGOF, IGOC, IGOP en IGOR. Die afkortingen staan voor 'Interest Group of Organic Farmers/Certification & Integrity/Processors & Traders/Retail'.

Ook de medewerkers van BioForum nemen actief deel aan deze overlegmomenten. Het heeft heel wat voordelen om problemen die zich voordoen op nationaal of regionaal vlak op te schalen naar een Europese context. Welke landen kampen met dezelfde uitdagingen? Waar zitten de overeenkomsten, waar de verschillen? Ook goede ideeën waaieren op die manier uit naar alle lidstaten. Zo krijgt de Europese verbondenheid ook meer draagvlak.

Voor sommige thema's is Europese samenwerking onontbeerlijk. Dat vindt ook BioForum-medewerker foodservices Marijke Van Ranst. Zij ziet bijvoorbeeld de kansen op het vlak van overheidsopdrachten: "Het is fijn om een wisselwerking te hebben met IFOAM Organics Europe. Sommige thema's moet je namelijk zowel lokaal aanpakken als op Europees niveau. Rond overheidsopdrachten bv. is het belangrijk om lokale aanbesteders mee te hebben en ook het engagement te krijgen van het Vlaamse of

federale beleid, maar de echte sleutel zit op Europees niveau. IFOAM bundelt de expertise van alle leden en vertegenwoordigt onze visie naar het Europese beleid. Het project SchoolFood4Change is ook een mooi platform voor uitwisseling. Via IFOAM hebben we zo contact met andere regio's die hun expertise delen, zo leren we niet alleen van elkaar, het werkt ook inspirerend en stimulerend."

Kennis delen

Uit die grote overlegorganen worden ook verschillende werkgroepen samengesteld, die dieper ingaan op concrete thema's zoals communicatie, zadenwetgeving of wijnbouw. En daarnaast bestaan er zogenaamde taskforces, die aan het werk gaan met concrete uitdagingen zoals biodiversiteit of ggo's. Bij communicatie helpt het om op de hoogte te zijn van welke thema's er leven in de verschillende nationale media.

Ook BioForum-beleidsmedewerker Sara Van Dyck is blij met de samenwerking op Europees niveau: "Ik werk met IFOAM Organics Europe voornamelijk samen voor standpuntbepaling en afstemming lobbywerk. Momenteel gaat dat vooral over het nieuwe GLB en de nieuwe gentechnieken. Ik maak ook gebruik van de uitgebreide databank met argumenten en standpunten die ze aanbieden. We kunnen ook bij hun medewerkers terecht met heel specifieke vragen. Zo wou ik meer informatie over de link tussen biologische landbouw en drinkwaterbescherming, en daar kreeg ik snel antwoord op."

IFOAM speelt ook een belangrijke rol in het landbouwonderzoek. Om ervoor te zorgen dat er ook voldoende onderzoeksbudgetten naar biologische landbouw gaan is er TP Organics. An Jamart van BioForum behoort tot de stuurgroep van TP Organics. De uitvoering van onderzoeksprojecten gebeurt dan door IFOAM Organics Europe en andere partners.

Tot slot staat IFOAM in voor de organisatie van de EU Organic Day, op 23 september. Op dat moment worden ook de EU Organic Awards uitgereikt aan inspirerende biobedrijven in heel Europa.

Door geopolitieke veranderingen en de boerenprotesten van begin 2024 is de koers die Europa wil varen op landbouwwak aan het veranderen. Een aantal beslissingen werden teruggedraaid, zoals de reductie van pesticidengebruik. IFOAM probeert ook op dat vlak de vinger aan de pols te houden en de Europese overheid te wijzen op haar verantwoordelijkheden, namelijk streven naar een duurzame landbouw die gezond en veilig is voor mens, dier en omgeving. En ze benadrukt ook de rol die biolandbouw daarbij kan spelen. Met de sector als één stem naar buiten komen, is belangrijk om gehoord en gezien te worden.

MEER WETEN?

Neem een kijkje op www.organicseurope.bio.

Kijken bij de buren

De biosector is een motor voor innovatie en ondernemerschap. We kijken naar het buitenland voor inspirerende voorbeelden.

Nutri-Score Vernieuwde rekenmethode in Frankrijk

In Frankrijk werd een vernieuwd berekeningssysteem voor de Nutri-Score officieel goedgekeurd. De nieuwe rekenmethode belooft een beter onderscheid te maken tussen voedingsmiddelen op basis van hun zout- en suikergehalte, rijkheid aan vezels, vetgehalte en verzadigde vetzuren. Producten zoals gesuikerde ontbijtgranen, kant-en-klare maaltijden, gezoete dranken en brood krijgen een lagere score, terwijl de scores van producten als volkorengranen, olijfolie en vette vis zullen verbeteren.

Momenteel is de Nutri-Score een vrijwillig label. In Frankrijk hanteren 1.450 merken de Nutri-Score, wat samen ongeveer 62% van de Franse voedingsmarkt in volume dekt. Het nieuwe berekeningssysteem heeft gevolgen voor ongeveer 30% van deze producten.

Orballo Eerste biologische theeplantage op Europese bodem

Wat begon als een plan om een eucalyptusplantage te gebruiken voor de teelt van inheemse kastanjebomen is uitgemond in de eerste biologische theeplantage van Europa. In het Spaanse Paderne startte bioteler Gerardo Lagares een landelijk Spaans biologisch theebedrijf met ongeveer 20 hectare aan aromatische plantages voor infusies en thee.

www.orballo.eu

Lekker Lupine Brood op basis van lupinemeel

Het Nederlandse biologisch bakkersbedrijf Van der Westen start met een nieuw brood op basis van Nederlands lupinemeel. Het product kwam tot stand uit een samenwerkingsverband met Lekker Lupine, een Nederlands onderzoeksproject rond de plantaardige eiwitshift. Lupinemeel is een voedzaam ingrediënt met een hoog eiwitgehalte en daardoor is het gebruik niet nieuw in bakkersproducten. Doorgaans wordt lupine geïmporteerd uit Australië, maar met deze samenwerking start er een duurzamere en meer regionale voedselketen. Het eiwitrijke brood is na de zomer verkrijgbaar bij o.a. Ekoplaza.

www.lekkerlupine.nl

MEER WETEN?

Zelf ook een inspirerend voorbeeld gezien uit het buitenland? Laat het weten aan onze communicatiemedewerker Tom Wouters tom.wouters@bioforum.be.

Bio in beweging

BioForum brengt de biosector in beweging met tal van activiteiten. In deze rubriek geven we je een blik achter de schermen.

Algemene Vergadering

27 maart

Op 27 maart waren de leden van BioForum vzw welkom op de Algemene Vergadering. Daar kregen ze van kersvers directeur Laura van Selm te horen wat de plannen zijn van BioForum voor het komende jaar. We wuifden ook directeur Lieve Vercauteren uit, die met pensioen ging.

Lokale Voedselstrategie in Turnhout

5 mei

Steeds meer steden werken aan een lokale voedselstrategie. Ook in Turnhout beweegt er op dat vlak wat. Maarten Jacobs, BioForum-adviseur Lokale Verankering, was blij om te zien dat er tijdens workshops die de stad organiseerde over dit onderwerp een hele delegatie bioboeren uit de Noorderkempen aanwezig was. Op een naar bioregio Kempen?

28 maart

Overheidsopdrachten

Op 28 maart organiseerde BioForum vzw een lerend netwerk over overheidsopdrachten. Met boeiende lezingen en een interessant panelgesprek brachten we de uitdagingen en kansen in kaart om meer lokale bioproducten in de aankopen te krijgen. De lopende samenwerkingsverbanden tussen bioboeren en zorginstellingen in het project ZoBio bewijzen dat het kan! Op www.bioforum.be/zobio lees je daar meer over.

Eind april

Bezoek aan Nederlandse varkenshouders

In april brachten BioForum en ILVO een bezoek aan een Nederlands biologisch varkensbedrijf in Zwolle in het kader van het project 'Biobeer'. Bio-varkenshouder Rubert Duim gaf een rondleiding op zijn bedrijf waar dierenwelzijn hoog in het vaandel gedragen wordt en deelde zijn ervaring met het afmesten van intacte beren. Dit bezoek maakte duidelijk hoe het afmesten van intacte beren in bio in zijn werk kan gaan en dient als belangrijke inspiratiebron voor de volledige keten in Vlaanderen. Lees meer over Biobeer op pagina 18.

Wie anders is even lokaal als u?

Onze 200 Agri-experts staan voor u klaar.

Crelan weet als geen ander wat er leeft en beweegt in uw buurt.

We houden met z'n allen opnieuw van meer lokaal.

Net als onze Agri-experts, die u betrouwbaar advies en een degelijke ondersteuning bieden om uw lokale ambities te doen slagen. Ook zij gaan daarvoor tot het uiterste. Want wie gaat voor duurzaam, verdient duurzame steun uit de buurt. Toch?

Afspraak bij uw expert in een Crelan-agentschap in uw buurt.

www.crelan.be